

Рівненський державний гуманітарний університет

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 2

Рівне – 2011

Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2. – Рівне: РДГУ, 2011. – 108 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретично-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Мороз Людмила Володимирівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович

– професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.

Вокальчук Галина Миколаївна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Гороть Євгенія Іванівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки).

Архангельська Алла Мстиславівна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету).

Тищенко Олег Володимирович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Шульжук Каленик Федорович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Оляндер Луїза Костянтинівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки).

Захарчук Ірина Василівна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Безкоровайна Ольга Володимирівна

– доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Стеріополо Олена Іванівна

– доктор філологічних наук, професор (Київський національний лінгвістичний університет).

Зимомря Микола Іванович

– доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький педагогічний університет ім. Івана Франка).

Павлова Ольга Іванівна

– кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Терещенко Тетяна Вікторівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Адах Наталія Арсенівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Ніколайчук Галина Іванівна

– кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Сербіна Тетяна Георгіївна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 25.02.2011 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

Дещо іншу структуру назви складає прийменниковий прислівник *without*, який означає положення об'єкту за межами міста: *Newton Without, Farringdon Without*.

Таким чином, складені топоніми утворюються не тільки протиставленням означень, але і диференціацією в різних контекстах. При цьому створюються відповідні топонімічні ряди: *Dry Sandford, Sandford on Thames, Sandford St. Martin*.

На топоніміку Британії та США впливали такі мови, як скандинавська, кельтська, латинська та французька. Сліди цього впливу збереглися і на сучасній топонімічній карті Англії та Америки. Досить чітко це можна простежити в назвах бухт, заток, гирл річок, островів, морських мисів, ділянок землі. Також слід відмітити, що цей ансамбль географічних назв характеризується чисельністю та різноманітністю. Досить помітним є вплив давньоскандинавського шару мовлення, який зустрічається майже у всіх регіонах Англії. Широке застосування отримали кельтські компоненти у складі сучасних топонімів. Латинський вплив також є досить суттєвим, а сліди французької мови в топоніміці Англії мало відчутні на відміну від топоніміки США.

Географічні назви цих англійських країн склалися протягом багатьох віків і тому фіксують динаміку розвитку мови та історію країн, і, звісно, на сучасному етапі розвитку мови вони мають ту чи іншу специфіку. Так, крім слів, які складають літературний шар, тут наявні діалектизми, спеціальні наукові терміни, багато топонімів вживаються у переносному значенні. Отже, топонімія Англії і США складалася поетапно і залежала від розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беленькая В.Д. Топонимы в составе лексической системы языка. – М.: Высшая школа, 1969.
2. Бондарський М.С. Словник географічних назв. – К.: Либідь, 1989.
3. Бортничук Е.Н. Словообразование в современном английском языке. – К., 1988.
4. Завгороднев Ю.А. Давньоскандинавські топоніми в складі геонімів узбережжя Британії // Іноземна філологія, 1990 вип. 97 – С. 50-57.
5. Ирисханова К.М. Функционирование топонимов в художественной литературе (английский язык): Дис. ...канд. филол. наук / МГПИИЯ им. М. Тереза. – М., 1978.
6. Маковский М.М. Английская этимология. – М., 1986.
7. Перкас С.В. Парадигматические и синтагматические аспекты лингвостилистического потенциала топонимов в современном английском языке: Дис. ...канд. филол. наук / МГПИ им. В. И. Ленина. – М., 1980.
8. Ekwall E. The Concise Oxford Dictionary of English Place-Names, Oxford, 1960.
9. Fishman J.A. The Sociolody of Language: An Interdisciplinary Social Science Approach to Language in Society. Rowley, 1972.

Резюме. В статтє дан анализ названий, которые включают древние скандинавские топонимические элементы. Определены кельтские компоненты в структуре современных топонимов и дана им характеристика. Описаны особенности латинского влияния на современной карте Великобритании. Дана характеристика влиянию французского языка на топонимику Англии. Описаны особенности образования сложных топонимов и обоснована роль предлогов и предложных наречий в этой связи.

Ключевые слова: топонимы, древние скандинавские топонимические элементы, кельтские компоненты, латинское влияние, сложные топонимы.

The summary. In this article the names which include ancient Scandinavian toponimic elements were analyzed. Modern Celtic toponimic components were characterized. Latin influence on the contemporary map of Great Britain was described. The influence of the French language on English toponims was characterized. The peculiarities of forming of complex toponims were described. Also the role of prepositions and prepositional adverbs was determined.

Key words: toponims, ancient Scandinavian toponimic elements, Celtic components, Latin influence, complex toponims.

Одержано редакцією 12.01.2011 р.

УДК: 159.923.2:81'42

О.В. БЕЗКОРОВАЙНА

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ „КУЛЬТУРА ОСОБИСТІСНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ” У КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКОГО ТА СУЧАСНОГО РОЗУМІННЯ ПРОБЛЕМИ

Резюме. В статті розкрито теоретичні положення щодо сутності та змісту поняття "культура особистісного самоствердження", філософські підходи з даної проблеми, схарактеризовано деякі особливості лінгвістичного аналізу досліджуваного явища.

Ключові слова: культура, особистість, самоствердження, лінгвістичний аналіз.

Проблема культури особистісного самоствердження – одна з усталених проблем людського життя, основний зміст якої становлять питання, як людині знайти себе, зреалізуватися, довести свою значущість собі та іншим людям. Людина завжди була одержима пошуком смислу життя і розуміння того, з чого складається її щоденне існування. Розібратися у всьому, об'єднати елементи соціального та індивідуального досвіду, творчо вилучити з нього моменти,

які сприяють самоствердженню, – це галузь постійної потреби особистості [12, 6]. Без самоствердження – як прагнення, як процесу і як результату – немає і не може бути особистості. Якщо скористатися відомим зображенням особистості у вигляді індивідуального, унікального, виняткового мікросмосу, то завдання самоствердження й полягає в конституванні цієї унікальності, а також в її усвідомленні особистістю і доведенні до свідомості інших людей [10, 73]. З цього приводу М.Бердяєв зазначає: „Я прагнув не ізоляції своєї особистості, не її замкнення в собі і не самоствердження, а розмикання в універсум, наповнення універсальним змістом” [4, 286].

Необхідно відзначити, що категорія самоствердження особистості, незважаючи на її важливість і актуальність, залишається недостатньо досліджуваною. Вона перестає бути загальноживаною літературною конструкцією, яка адекватно застосовується у філософських працях і проходить у наш час дедалі складніший шлях теоретичного осмислення й поглиблення свого значення.

Аналіз явища поняття культури самоствердження особистості доцільно починати з розкриття тезаурусного уявлення цього феномена.

Предметом лінгвістичного аналізу поняття з'явилося його складне сполучення і семантичне поле.

Складне сполучення слова визначило шлях аналізу з двох напрямків:

- 1) виокремлення як визначальної сутності поняття частини „само”;
- 2) виокремлення як визначальної сутності поняття частини „утвердження”.

Представники першого напрямку вважають „само” визначальною частиною слова. Самоствердження розглядається в „колі понять”, які означають джерело відмінності людини від усіх інших мешканців на землі [12, 38]. Є.Нікітін, Н.Харламенкова визначають „само” сутнісною характеристикою самоствердження: людина відроджується від себе або здійснюється для себе, спрямовується на саму себе, виконує будь-що без сторонньої допомоги. Проблема самоствердження – не у відходженні від себе, а в зворотному поверненні до себе, у „самоустремління” [9, 96].

Представники другого напрямку визначають основне смислове навантаження за другою частиною слова – „утвердженням”. „Ствердитися” означає міцно укріпитися, встановитися, переконатися в будь-чому, ствердно упевнитися.

У віддієсловному іменнику „утвердження” К.Абульханова-Славська вбачає „стратегію життя” [3], Г.Гачев – „ідею стійкості і стабільності у свідомості людини”, „укорінення в бутті” [5].

Між цими двома напрямками у визначенні сутності поняття немає гострих суперечностей. Їх інтеграція сприяє розумінню самоствердження як цілісності, де кожна частина слова щільно пов'язана з іншою. В об'єднаному вигляді два вищесказаних слова означають утвердження себе, своєї особистості, свого значення в об'єктивному світі, який передбачає позитивну оцінку соціальним оточенням. Тобто сутність феномена особистісного самоствердження полягає у прагненні людини зайняти і постійно утримувати за допомогою своїх власних зусиль певне положення (статус) у суспільстві й мати позитивне, цілісне уявлення про саму себе.

Протилежними самоствердженню в науковій літературі названі самозаперечення і самовідчуження.

Між цими зовнішньо схожими поняттями є суттєві відмінності: перші частини слова схожі між собою і відображують джерело активності, другі частини „заперечення” і „відчуження” – відображують результат реалізації активності і не є тотожними.

Самовідчуження ж – результат діалектичного процесу заперечення „себе минулого” заради „себе майбутнього”, тобто самозаперечення виступає в суперечності та єдності із самоствердженням [6, 378].

Самозаперечення є результатом життя людини „поза контекстом буття” і виявляється в нездатності співвіднести себе з ним, у неспроможності рухатися вперед, визначати перспективу власної життєвої долі [12].

Такі поняття як суспільне визнання, соціальний статус, успіх, упевненість у собі, прагнення до особистісної значущості, престиж, імідж, потреба в досягненнях і домінуванні можна вважати такими, що визначають той чи інший бік поняття „самоствердження”.

Аналіз літератури дозволив виокремити такі напрямки у вивченні категорії самоствердження особистості:

- дослідження потреби в самоствердженні як природної потреби людини (А.Маслоу, О.Леонтьєв, С.Березін, І.Бех, Ю.Ган, Г.Сайкіна, С.Каверін);
- дослідження основних передумов самоствердження (І.Кант, А.Шопенгауер, Ф.Ніцше, А.Адлер);
- дослідження самоствердження запереченням інших „Я” і запереченням свого „Я” (А.Шопенгауер, А.Адлер, Ф.Ніцше, М.Цибра);
- дослідження самоствердження через рівні домагань, що виникають (К.Левін, Л.Виготський та ін.) [2, 29-30].

Із середини ХХ століття слово „самоствердження” часто зустрічається на сторінках журналів і книг, але мимохідь і без пояснення його істинного смислу: припускалося, що питання достатньо ясне, оскільки конкретне і тим самим виключалася його складність і багатоплановість. З цієї причини статті про самоствердження не зустрілися нами у філософських словниках, довідниках або енциклопедії тих років.

Окрему спробу визначення самоствердження особистості можна знайти в тлумачному словнику російської мови: „Самоствердження – в ідеалістичній філософії – утвердження власної творчої діяльності, створення суб'єктом, який заперечує об'єктивність світу”. В академічному виданні словника російської мови дається інша інтерпретація цього явища: „Самоствердження – утвердження власної особистості, її цінності і значущості”.

Філософи були першими, хто окреслив межі проблеми „самоствердження особистості”; посереднє, неявне зацікавлення нею пронизує всю історію філософії, нараховуючи понад дві тисячі років. Проблема особистісного

самоствердження ставилась і вирішувалась кожною історичною епохою в залежності від створення картини світу і поглядів на сутність людини, опираючись перш за все на втілення її головного ідеалу – кращого передового ідеалу свого часу.

Як науково-теоретична проблема, самоствердження особистості стало об'єктом спеціальних досліджень – філософських лише у XIX–XX століттях. Невивченість такого значущого феномену, як самоствердження, пояснюється тим, що й сама категорія „особистість” як така з'явилася в літературі всього двісті-триста років тому, хоча „мовні коріння старі як світ ...” [8, 12]. Джерелом виникнення терміну „особистість” було, напевне, одне з найбільш ранніх визначень: особистість є зовнішній вияв індивідуальності – як людина сприймається оточенням і як вона на нього впливає (у римському театрі маска актора називалась „личина” – обличчя, яке звернене до аудиторії).

У найархаїчніших символічних уявленнях людина – то є образ Універсуму. Саме з нього починається пробудження початкових ознак індивіда та особистості. Проблематика реалізації людського потенціалу вперше міститься в роботах філософів Давнього Сходу. На першому місці стоїть аналіз внутрішнього світу людини, самоспостереження і самоспоглядання.

Загальним для давньоіндійської, китайської, грецької філософії є розуміння людини як засобу реалізації вищих, надособистісних цінностей, людина розглядається як частка космосу – певного єдиного надчасового світопорядку, як мікрокосм („світ у малім”) – відображення й символ Всесвіту, макрокосму. Останній своєю чергою мислиться антропоморфно – як живий одухотворений організм.

Новоєвропейська філософія зробила чимало щодо самостверджувальних можливостей людського „Я”, самотворчої здатності людської істоти. Осмислення і пропагування ідеї, що в кожному індивіді закладено невичерпні можливості для самовдосконалення, у французькому Просвітництві XVII ст. пов'язані з Ж.Руссо. Через усю його творчість послідовно проходить бажання ототожнити себе з іншим за настійної відмови від ототожнення із самим собою.

З розвитком німецької філософії (50-ті роки XIX ст.) і диференціацією проблем людини всередині її, що отримало вираз у поглядах Г.Гегеля, І.Канта, К.Маркса, Л.Фейєрбаха, самоствердження виокремилось як окрема науково-теоретична проблема.

Німецький філософ І.Кант був першим, хто торкнувся питання самоствердження особистості на теоретичному рівні. У його вченні говориться про ствердження характеру людини як такої, що надає людині самоототожнення. І.Кант стверджує те, що навіть у самосвідомості індивід не може не виходити за межі своєї одиницності, вільно або невільно він повинен зіставляти свою поведінку із думкою інших і з моральним законом [7, 20].

Для Канта передумовою істинно власне людського самоствердження виступає „добра вільна воля”, яка „є ніщо інше як практичний розум”, який приписує собі самому те, „що повинно відбуватися” [7, 245]. І.Кант будував ідеал самоствердження і не розглядав недоброї волі, вважаючи її, очевидно, передумовою самозаперечення.

В історії розвитку західної думки, починаючи з Канта, складається, як правило, негативне ставлення до самоствердження, тому що пов'язується з придушенням однієї людини іншою, запереченням її свободи.

Орієнтація на всезагальний, розумний початок у людині з винятковою повнотою проявилася на початку XIX ст. в гегелівській інтерпретації освіти. Згідно з Г.Гегелем, „людина – вільне створіння”, і саме це є основним визначенням її природи. Гегель розвинув кантівську думку про суб'єкт як самодіяльність, розглянув самоствердження як процес нав'язування волі суб'єкта предмету. „Коли зустрічаємось я і предмет, то один із нас повинен загубити свою якість, щоб нам об'єднатися. Але я істота, яка має волю, і істота дійсно самостверджена (Wahrhaft Affirmative). Предмет же, навпаки, дещо природне. Отже, загинути повинен він, і я через відмінність самостійності предметів стверджую і зберігаю себе, присвоюючи їх. У цьому перевага розуму перед сліпою природою” [12, 75].

Стосовно предмета аналіз самоствердження спрощується через те, „що людина по відношенню до природи завжди залишається суб'єктом. Розуміється, вона буває в положенні об'єкта, але тільки по відношенню до іншої людини і ніколи по відношенню до природи” [12, 46]. Самоствердження і характеризує перш за все суб'єктність людини. Без цієї здатності воно неможливе. Самоствердження виступає як утвердження своєї активної суб'єктної сутності, своєї людської унікальності.

Поняття самоствердження представлене містифікованими філософськими поглядами А.Шопенгауера в його песимістичному світовідчутті крізь поняття „людської волі до життя”. Він був першим, хто відкрив ірраціональність волі людини – ірраціональність, яка виражається в жахливому егоїзмі людського індивідууму, в його постійному прагненні самостверджуватися, причому самостверджуватися шляхом жорстокого заперечення інших Я, приниження і навіть знищення їх.

У головному творі „Світ як воля й уявлення” суть світу предстає у німецького філософа-ірраціоналіста як нерозумна воля, сліпе безцільне захоплення життям, в якому світле начало в світі та людині було відкинуте, їх основним призначенням стала темна воля до життя. У руках світової волі людина-маріонетка, вона не винна в тому злі, у тих засобах самоствердження, до яких вона вдається. Завдання людини, за Шопенгауером, вийти з під диктату світової волі, засобом чого є співчуття до інших людей. Шопенгауер упевнений в тому, що людина не лише зможе, вона й повинна відмовитися від ролі самостверджуваного егоїста навіть ціною втрати своєї індивідуальності.

Наступний етап пов'язаний з „демістифікацією” самоствердження і характеристикою його раціональної сторони, представлені поглядами Ф.Ніцше. Ніцше, на відміну від Шопенгауера, який, як відзначалося, оцінюючи людську індивідуальність і самоствердження негативно, закликав боротися з ними, вважає індивідуальність вищою цінністю, без якої немає людини у власному значенні цього слова. По суті, „кожна людина є диво, яке трапляється один раз... – говорить Ніцше, – у цій суворо послідовній своїй одиничності вона чудова і варта уваги, але й неймовірна...” [10, 7]. Конкретним засобом створення людини – особистості, за Ніцше, і є самоствердження, а саме самоствердження, яке ґрунтується на „волі до влади”. Саме вона викликає творче сходження і є пафосом будь-якого становлення і дії [10, 82]. В індивідуалістичному самоствердженні самотня особистість, яка височіє над людьми, у ненаситному прагненні до прояву влади знаходить, згідно з Ніцше, своє вище втілення.

Одним із перших, для кого проблема людського самоствердження виступила як центральна проблема учіння, як предмет вивчення був відомий американський протестантський теолог, філософ екзистенціаліст Пауль Тілліх. У праці „Мужність бути”, цілком присвяченій проблемі самоствердження, П.Тілліх викладає свою концепцію, упроваджуючи поняття „мужність”. Так, він визначає мужність як „універсальне і сутнісне самоствердження будь-якого буття”, а мужність бути як „етичний акт, в якому людина стверджує власне буття всупереч тим елементам, які перешкоджають її сутнісному самоствердженню” [11, 8].

Важливі філософсько-антропологічні мотиви проймають сучасний екзистенціальний психоаналіз Е. Фромма. Його міркування про „матеріальний” та „патріархальний” комплекси людського буття відображають деякі сторони теми нашого дослідження. Перший ґрунтується на єдності людини з природою, іншими людьми, другий – на безмежному самоствердженні – аж до знищення природи та людської єдності. Ця думка знаходить підтвердження і в автора так званого песимістичного гуманізму М.Хайдеггера, який зазначає, що людина вільно творить своє буття, немає заданої сутності, що визначала б її долю.

Близьким до екзистенціалізму є релігійно-філософський напрям персоналізму. Проблема особистості є центральною для персоналізму, у межах якого вона визнається первинною творчою реальністю та найвищою духовною цінністю.

Засновник французького персоналізму Е.Мунье вважав особистість єдиною реальністю, яку ми пізнаємо та одночасно створюємо зсередини живою активністю самотворчості, комунікації. Він відзначав, коли спілкування порушується або переривається, я втрачаю самого себе. Особистість виступає як ідеальна представленість індивідуального в самій людині, що виявляється і опосередковується соціально-практичною діяльністю в її зв'язках з іншими людьми як представника людського роду.

Педоцентризм насамперед націлює на пріоритет інтересів і потреб дитини. Основне завдання школи полягає у створенні умов для розвитку її позитивного потенціалу і подальшого самовиявлення і самоствердження особистості.

Пропагандист ідей педоцентризму Д.Дьюї вважає, що дитина – це сонце, навколо якого повинні обертатися всі засоби освіти. Д.Дьюї розробив нову версію прагматизму, яку назвав „інструменталізмом”, або „гуманістичним натуралізмом”. У своїх працях Дьюї виступає як поборник „регульованої свободи”, „рівних можливостей” та „індивідуалізму”. „Експериментальний метод” педагогіки Дьюї базується на вихованні індивідуальної кмітливості, ініціативи та винахідливості, однак при цьому завдається шкода у здобутті наукових знань. У цій системі применшується роль об'єктивного знання, тому учні не отримують повноцінної картини світу.

Особливий статус у післякласичній філософії має філософська антропологія, створена зусиллями М.Шелера, Х.Плеснера, А.Гелена.

Філософська антропологія в центр уваги ставить природу (сутність) людини, „критерії людськості” в усіх сферах життя, взаємозв'язок людини й світу, „мікрокосм” та „макрокосм”, вселюдське та індивідуально-унікальне в людині, людське призначення та можливості людського самоздійснення [8, 17].

Основоположник філософської антропології Макс Шелер стверджував, що своєрідним індивідуальним та єдиним призначенням і нації, і культурних кіл, і кожної окремої людини є „cultura animi”, що в перекладі з латинської означає „культура душі”. Утворення душі – це, за М.Шелером, утворення, яке відповідає, з одного боку, власній індивідуальній своєрідності та призначенню, а з другого – об'єктивній серйозній культурі знань свого часу.

Осередком колізій європейської гуманістики став антропоцентризм – уявлення про людину як центр Всесвіту й кінцеву мету світобудови. Буденно-психологічною передумовою антропоцентризму є те, що кожен із нас, відчуваючи себе активним, діяльним чинником щодо всього довкілля, сприймає себе як суб'єкта, тобто центрує світовідношення на індивідуальному „Я”. Здобутки світової та європейської філософії знайшли своє місце та отримали особливу інтерпретацію у вченнях українських та російських філософів кінця XIX – початку XX століття. Розроблення ідеї розвитку людського в боголюдське простежується під час розкриття проблеми людяності, причому українська класична філософія відрізнялася толерантністю, екзистенціальним характером філософствування, індивідуалізмом.

У 80-90 роки XX століття самоствердження стає особливою проблемою наукових досліджень у філософії, пов'язаних з історичним і природним розвитком, який торкається корінних основ буття людини і можливістю понятійного виокремлення самоствердження.

Проблема особистісного самоствердження характеризується впевненістю в можливості розв'язання глобальних проблем людства за допомогою розуму, волі до компромісу, суспільної злагоди та співпраці. З точки зору синергетичної методології самоствердження залежить, у першу чергу, від усебічного вільного розвитку особистості не тільки як індивідуальної потреби, але й як обов'язку щодо соціуму, до людства взагалі і до природи.

Актуальна в наш час тенденція культурологічна, яка розвивається в руслі процесів гуманізації свідомості та практики, важливих для всього сучасного світу. Культурологічна парадигма освіти розглядає школу як опосередковану ланку стосунків „культура-соціум”, передбачає побудову цілісного освітнього простору навчального закладу як моделі культури, орієнтованого на становлення особистості дитини, виходячи з принципу цілісності „картини світу” і людини в ньому.

У сучасному світі все більше людей шукають опори в традиційних цінностях своїх предків, прагнуть зберегти свою самобутність, унікальну культуру – своєрідний етнокультурний парадокс сучасності, тому що це явище супроводжує всезростаючу уніфікацію духовної і матеріальної культури, процеси глобалізації.

Кожний етнос (нація) має свою специфічну культуру, характерний тип особистості, свою неповторну систему соціальної спадщини, свій унікальний підхід до постановки і вирішення освітніх проблем. Формування системи освіти, адекватної потребам етнічних спільнот у цілому і окремих індивідів окремо, є найактуальнішою сучасною проблемою. Зрозуміло одне – освіта може бути більш ефективною, якщо стане не лише поінформованою, але й смислотвірною. Ось чому стає очевидним включення національно-культурного контексту як основи системи освіти в цілому і розгляд його як умови реалізації виховання культури особистісного самоствердження в освітньому процесі.

Поняття „національно-культурний контекст”, на нашу думку, характеризується як простір смисло-цінностей, які відкривають індивіду сутнісний зміст культури цього етносу (нації) і розуміння його місця в ній.

Європейський Союз та Рада Європи прикладають великі зусилля для виховання у молоді активної громадянської позиції як у своїй країні, так і в масштабах Європи та світу. Важлива роль відводиться розробці проектів в області викладання в школах, ВНЗ, установленні обмінів у громадян різних країн.

У зв'язку з цим виникає ще одне насущне завдання освіти – дати школяреві культуру сучасного рівня. Це не тільки інтелектуальна, моральна, художня культура, культура спілкування, але й, як основа, – культура особистісного самоствердження. Особистий інтерес учня, визнання його автономності, повага його індивідуальності перебувають у центрі виховного процесу. Вчитель допомагає дитині в самовизначенні, відповідаючи разом з нею на запитання: „Як жити?”, і вони спільно накреслюють індивідуальну траєкторію розвитку її позитивного потенціалу.

За доцільне вважається дати власне розуміння поняття "культура особистісного самоствердження", яке можна окреслити як процес засвоєння людиною певної системи загальнолюдських цінностей, норм, моделей поведінки, процес свідомого, активного практичного перетворення ситуацій, які складають змістову основу різних сфер життєдіяльності школяра в результаті чого він досягає успіху, підтримує відповідний статус в колективі, відстоює свою значущість перед іншими однолітками, реалізує свій індивідуальний життєвий шлях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни / К.А. Абульханова-Славская. – М.: Мысль, 1991. – 228 с.
2. Безкоровайна О.В. Роль феномену особистісного самоствердження в науковій теорії і педагогічній практиці / О.В. Безкоровайна // 36 наукових праць „Січневі педагогічні читання: гармонізація культурно-освітнього середовища як педагогічна проблема”. – Сімферополь: КРП, 2008. – С. 25-29.
3. Баткин Л.М. Итальянское Возрождение в поисках индивидуальности / Л.М.Баткин. – М., 1989. – С. 13.
4. Бердяев Н.А. О назначении человека / Н.А. Бердяев / Сост. Л.И. Греков, А.П. Поляков. – М.: Республика, 1993. – 383 с.
5. Гачев Г.Д. Логика верей и человек / Г.Д. Гачев – М: Высшая шк., 1992. – С. 181.
6. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2002. – 720 с.
7. Кант И. Основы метафизики нравственности / И.Кант. – М: Мысль, 1965. – Сочинения: в 6-ти томах / И.Кант. – Т. 4. – Ч. 1. – 544 с.
8. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії [заг. ред. В.О. Татенка]. – К.: Либідь, 2006. – 360 с.
9. Никитин Е.П., Харламенкова Н.Е. Проблема самоутверждения личности в философии и психологии / Е.П. Никитин, Н.Е. Харламенко // Вопросы философии. – 1997. – № 9. – С. 73-91.
10. Ніцше Ф. Странник и его тень / Ф.Ницше. – М., 1994. – 260 с.
11. Тиллих П. Мужество быть / П.Тиллих; [пер. с англ. О.Седаковой] // Символ. – 1992. –№ 28. – С. 7-119.
12. Цибра Н.Ф. Самоутверждение личности: социально-философский анализ / Н.Ф. Цибра. – К.: Одесса, 1989. – 191 с.

Резюме. В статье раскрыты теоретические положения содержания понятия сущности и содержания понятия „культура личностного самоутверждения”, философские взгляды по данной проблеме, даётся характеристика некоторых особенностей лингвистического анализа исследовательской проблемы.

Ключевые слова: культура, личность, самоутверждение, лингвистический анализ.

The summary. *The article dwells on theoretical statements as for essence of concept „culture of personal self-assertion”, philosophical approaches to this problem. Some peculiarities of linguistic analysis are characterized in their article.*

Key words: culture, peculiarity, self-assertion, linguistic analysis.

Одержано редакцією 10.12.2010 р.

УДК: 371.315.124:096

С.В. ХВИЩУК

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ

Резюме. *В даній статті розглядається проблема вивчення латинської мови на юридичному факультеті. Мета вивчення латинської мови – підготовка майбутніх юристів на основі знання мови до сприйняття спеціальних юридичних курсів, читання юридичних джерел та розуміння міжнародної наукової і правової термінології. Викладачеві латинської мови слід чітко і предметно пояснити роль і місце латинської мови в системі спеціальних дисциплін.*

Ключові слова: латинська мова, юридична термінологія, юриспруденція, правова держава.

Про місце латинської мови в сучасній освіті можна говорити на декількох рівнях. Насамперед це глобальне нерозуміння – навіщо потрібно в XXI ст. вивчення цієї «немодної» ще за часів Пушкіна дисципліни. На даному рівні необхідно було б дослідити апологію латині і класичної освіти загалом, як основи сучасної гуманітарної освіти і виховання.

Історична роль латинської мови як міжнародної мови науки і художньої літератури суттєво відрізняє її від багатьох численних штучних мов. Набувши широкого розповсюдження у Римській Імперії ще у III ст. н.е., латинська мова залишалася єдиною літературною мовою, знярядям художньої творчості та наукової думки. Згодом, мова перетворилася на ряд локальних діалектів, так звану "вulгарну латинь", що в подальшому поклали початок сучасним романським мовам.

Писемна латинь при всій різноманітності областей, в яких вона застосовувалася, не втрачала своєї єдності: володіння нею відкривало для її носія можливість взаємного живого спілкування як в романізованих країнах, так і далеко за їх межами.

Актуальність теми дослідження. Латинська мова – це основна мова європейської культури від античності до нового часу, і без неї неможливе самостійне пізнання найважливіших фактів цієї культури за її першоджерелами. Латинська мова при належній постановці її викладання в системі середньої та вищої школи могла б стати одним з найважливіших засобів підвищення рівня освіти.

Мета дослідження – дослідити проблеми, з якими стикаються викладачі у процесі викладання латинської мови на нефілологічних факультетах.

Перш за все слід констатувати, що методи навчання іноземним мовам у зв'язку з завданнями, які ставить перед собою суспільство при цьому навчанні, а також беручи до уваги ті засоби, якими на даний момент воно володіє. Інакше кажучи, методи навчання іноземним мовам, а також методика, залежать тою чи іншою мірою від стану і структури суспільства на даний момент.

Реформи освітньої системи відбуваються зараз майже у всіх розвинених країнах світу. Загально визнано, що в інформаційно-технічному суспільстві XXI ст. визначальним буде рівень освіченості нації, її здатність реалізовувати і розвивати прогресивні технології.

Освіта орієнтується в сторону гуманітаризації. Вона націлює майбутнього спеціаліста не тільки на вузьку професійну діяльність, але і на високий загальнокультурний і громадянський рівень.

В нових соціально-економічних умовах, характерних для сучасного суспільства, формується інноваційна парадигма освіти, в основі якої лежить ідея розвитку особистості студента. Знання стають засобом діяльності, в процесі якої відбувається розвиток і становлення особистості студента.

Освітній процес включає в себе навчання і виховання того, кого навчають. Це – дві взаємопов'язані і взаємодоповнюючі завдання.

В нашій країні, як і в багатьох інших, правова освіта розпочинається ще у середній школі. Сучасна структура шкільного історичної і суспільствознавчої освіти передбачає вивчення учнями курсу „основи держави і права”.

Як і будь-яка інша наука юриспруденція має свою спеціальну лексику – юридичну термінологію, без знання якої оволодіння правовими знаннями та юридичною професією не можливе. Правова термінологія оснований на базі латинської мови, так як бере свій початок від Римського права. Відмічаючи значну роль латинської мови як термінологічного базису майже всіх гілок знання, слід визнати її головуючу роль в утворенні юридичних термінів. Ось чому рекомендується починати вивчення суспільствознавчих курсів з вивчення юридичних термінів, тобто з вивчення латинської мови.

Термінологічний правовий словник дуже великий і його незнання породжує непереборні труднощі в освоєнні предмету. Нерозуміння того, про що говорить викладач, незнання понятійно-термінологічного апарату права породжує невпевненість студентів у своїх знаннях, втрату інтересу до вивчення курсу правознавства.

ЗМІСТ

<i>Попова Д.А.</i> Лексико-семантична варіативність канадської англійської	3
<i>Власюк Г.М.</i> Аналіз та класифікація тематичних груп польських фразеологічних одиниць „Людина – Діяльність – Власні назви”	5
<i>Косолапов В.І.</i> Про сучасну перекладну англійську лексикографію (за матеріалами словників малого та середнього розміру)	8
<i>Ботвінко О.М.</i> Лексико-семантичне поле „Презирство” (за матеріалами сучасної англійської мови)	13
<i>Поліщук О.С.</i> Концепт „Розум” в англійській мовній картині світу	18
<i>Пальчевська О.С.</i> Лінгвокогнітивне моделювання та профілювання базової ситуації початок подорожі у дискурсі чарівної казки	20
<i>Палій В.П.</i> Семантичні типи складних та безсполучникових питальних речень у сучасній французькій та українській мовах	25
<i>Черняк О.В.</i> Динамічно-функціональний аспект перехідної категорії у французькій мові	28
<i>Мороз Л.В., Пашко І.О.</i> Про роль функціонально-семантичних полів у визначених різновидах текстів	30
<i>Мороз Л.В. Пашко І.О.</i> Лексична креативність як основа семантичної компетенції студентів ВНЗ	34
<i>Калініченко М.М.</i> Рецепція творчості Г.Мевілла у сучасній Польщі	38
<i>Старух О.В.</i> „Жіночі студії” у контексті сучасного вітчизняного літературознавства	41
<i>Пархомчук М.М.</i> Zum Problem der Wortbildung im Deutschen: Kurzwörter in linguistisch-stilistischer Hinsicht	46
<i>Волошина Н.В.</i> Научное общение на английском языке магистров неязыковых специальностей	48
<i>Михальчук Н.О., Безкоровайна О.В.</i> Лінгвістична характеристика сучасної топонімічної карти Великобританії	55
<i>Безкоровайна О.В.</i> Лінгвістичний аналіз поняття „культура особистісного самоствердження” у контексті філософського та сучасного розуміння проблеми	58
<i>Хвищук С.В.</i> Проблеми вивчення латинської мови на немовних факультетах	63
<i>Цаль Т.В.</i> Сучасні методологічні вивчення іноземної мови згідно міжнародних стандартів та як запорука мобільності в контексті Болонських вимог	66
<i>Касаткіна О.В.</i> Формування лінгвістичної культури студентів на заняттях іноземної (англійської) мови	67
<i>Кузло Н.М.</i> Система вправ навчально-методичного комплексу з англійської мови для студентів напряму підготовки „Будівництво”	70
<i>Зінчук І.В.</i> Застосування автентичних матеріалів на уроці іноземної мови	73
<i>Андрощук А.В.</i> On Some Controversial Issues of English Grammar	76
<i>Орлова С.І.</i> Principles of classification of idioms	79
<i>Верьовкіна О.Є., Ярута Н.П.</i> Intertextuality of the parable „Jonathan Livingston seagull” by Richard Bach	85
<i>Бігунова С.А., Зубілевич М.І.</i> Politically correct English	87
<i>Джава Н.А.</i> Literaturvermittlung im Daf-Unterricht	89
<i>Вакулінська Л.М.</i> Структурно-семантична характеристика антропонімів у біблійних текстах	93
<i>Липиніна О.Л.</i> Die Besonderheiten der sozial-politischen Lexik (neue Wortbildungsmuster)	95
<i>Василькевич С.С.</i> Student slang in special slang system	97
<i>Михальчук Н.О.</i> The basic procedures of stylistic analysis, their characteristics	100
<i>Відомості про авторів</i>	107

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Ніколайчук Г.І.
Технічний редактор Котяз О.
Комп'ютерна верстка Кречмаровський В.Л.

Підписано до друку 25.02.2011 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 14,2. Обл. вид. арк. 29,1. Замовлення № 95/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 **Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2. – Рівне: РДГУ, 2011. – 108 с.**

ISBN 966 — 7281 — 10 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з теоретично-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 38'243

ББК 81.2